
ΠΟΙΚΙΛΑ.

ΕΠΙΝΟΜΙΣ.

Κατὰ τὸν τελευταῖον αἰῶνα Ἑρμανός τις Λιπένιος λεγόμενος ἔγραψε περὶ τῶν φιλοδορημάτων τῆς πρώτης τοῦ χρόνου, καὶ προχωρεῖ εἰς τὴν περὶ αὐτῶν ἔρευναν μέχρι τῶν Ῥωμαίων· ἀλλ' ἐδύνατο νὰ εὔρῃ τὸ ἔθος τοῦτο ὁμοίως καὶ εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν Ἑλλήνων, τῶν Ἰουδαίων καὶ τῶν Περσῶν· ἐπειδὴ οἱ λαοὶ οὗτοι ἐφιλοτιμοῦντο ἐξίσου νὰ δίδωσι καὶ νὰ λαμβάνωσι δῶρα κατ' αὐτὸν τὸν καιρὸν, περιωρίζοντο δὲ μάλιστα εἰς τὰς ὁπώρας, τὰ ἄνθη καὶ τὸ μέλι, ὡς τὰ ἡδύτατα τῆς φιλοπονίας τοῦ γεωργοῦ καὶ τῶν ἀγρῶν προϊόντα, τόσον δὲ μᾶλλον χερσιέστερα τὰ δύο πρῶτα, ὅσον καταντῶσι σπανιώτερα κατὰ τὸν χειμῶνα.

Εἰς τὰς Ἀθήνας ἡ δημοτελὴς ἑορτὴ τῶν Ἀνθεστηρίων συμπίπτουσα μεταξὺ Φεβρουαρίου καὶ Μαρτίου ἦτο ὁκαιρὸς τῆς κοινῆς ταύτης εὐθυμίας ἐνταύτῳ καὶ ἐλευθεριότητος. Τότε ἠνοίγοντο οἱ πίθοι [τὰ βαρέλια] τοῦ οἴνου· ὅθεν καὶ ἡ ἡμέρα ἐκαλεῖτο πιθοιγία· Ἀλλ' οἱ καλοὶ συμπολῖται τοῦ ἀγαθοῦ Πλουτάρχου περισσότερον, ὡς φαίνεται, σεβόμενοι τὸν Βάκχον ὡς συμπατριώτην, τὴν ἐτίμησαν ἔτι μᾶλλον μὲ τὸ ὄνομα τοῦ ἀγαθοῦ δαίμονος, ὡς καθιερωμένην ὁλόκληρον εἰς τὴν ἀγαλλίασιν. Δικαίως δὲ ἡ ἀκόλουθος λεγομένη χῶς εἶχε τὸ ἐξαίρετον προνόμιον νὰ εὐχαριστῇ τοὺς Ἑλληνας· ἐπειδὴ κατ' αὐτὴν ἔπινον ἀμυστὶ, καὶ ὁ ἀριστεύων εἰς τὸν τερπνὸν τοῦτον ἀγῶνα ἐλάμβανεν ἄξιον τοῦ πλεονεκτήματος ἔπαθλον ζέφανον κατὰ τινὰς μὲν χρυσοῦν, κατὰ τινὰς δὲ ἀπὸ θαλερὰ φύλλα τεχνηέντως συμπεπλεγμένα, ὡς ἐπίμετρον δὲ τοῦ βραβείου καὶ σύμβολον τοῦ εἶδους τῆς νίκης ἐδίδοτο εἰς αὐτὸν καὶ ἀμφορεὺς οἶνον. Το-

τε καὶ οἱ σοφισταὶ, ταῦτὸν εἰπεῖν οἱ διδάσκαλοι τῆς νεο-
λαίας, ἐδέχοντο δῶρα ἀπὸ τὴν εὐγνωμοσύνην τῶν μαθητῶν
[Ἀθήναιος βιβλ.]. ἡ δὲ εὐφροσύνη ἦτο τόσον ἐξα-
πλωμένη, ὥστε καὶ οἱ δοῦλοι περιεφέροντο ἐλεύθεροι, καὶ
συμπεραίνομεν πόσον οἱ δυστυχεῖς ἐλυποῦντο ἀκούοντες εἰς
τὸ τέλος τῆς πανηγύρεως τὴν πικρὰν ταύτην εἶδῃσιν. “Ἐύ-
ραξε Κᾶρες, οὐκέτ’ ἀνθεστήρια” [Ἀριστ. σχολ. ἐν Ἀχαρ.
Πλούταρχ. Συμποσ. Ἡσύχ. Σουῖδ.]

Αἱ ἑορταὶ κείμεναι τρόπον τινὰ ὡς σταθμοὶ εἰς τὸν δρό-
μον τοῦ ἐνιαυτοῦ ἀναπαύουσι τὸν κεκοπιακότα καὶ ἀπαυδί-
ζοντα ἀπὸ τὰς μερίμνας καὶ θλίψεις τοῦ βίου ἄνθρωπον.
Εἰς δὲ τὴν Ἑλλάδα, ὅπου τὰ πάθη εἶχον διηρημένους σχε-
δὸν πάντοτε τοὺς λαοὺς, αἱ θρησκευτικαὶ αὗται τελεταὶ ἐ-
πανήρχοντο κατ’ ἐξοχὴν ἀγαπῆται καὶ περιπόθητοι· ἐπειδὴ
ἔπαυον πρὸς καιρὸν τὰς ἐμφυλίου στάσεις, ἐνίοτε δὲ καὶ
τὴν κλαγγὴν τῶν ὅπλων· ὅθεν καὶ ἡ ἐλπίς τῆς εὐτυχοῦς
ἐπανόδου τῶν ἦτο γλυκεῖα, καὶ ἡ ἀνάμνησις τῶν ἔθελγε τὴν
ψυχὴν. Εἰς δὲ τὴν χριστιανικὴν θρησκείαν κατασταθεῖσαι
τὸ πρῶτον ὀλιγάριθμοι ἐπὶ σκοπῷ νὰ ὑποχαλῶσιν ἐκ δια-
λειμμάτων τὴν σύντονον αὐστηρότητα τοῦ βίου καὶ τὴν
σκληραγωγίαν τῆς διαίτης, ἐπολυπλασιάσθησαν τερασίως
μετὰ τὴν πρώτην ἑκατονταετηρίδα, καὶ κατήντησαν βαθ-
μῆδὸν τῆς ἀργίας ἀληθεῖς προστάτιδες. “Ὅθεν ὅπου ἐπικρα-
τεῖ εἰσέτι ἡ δεισιδαιμονία βοηθουμένη μάλιστα ἀπὸ τὴν
δουλείαν, καθὼς ἐπὶ τῶν μεσημβρινῶν κλιμάτων τῆς Ἰτα-
λίας καὶ Ἰσπανίας, ἐκεῖ πλέον μόνῃ ἡ φύσις συνεργεῖ εἰς
τὴν εὐφορίαν τῆς γῆς, εἰς τὴν καλλονὴν τῶν πεδιάδων καὶ
εἰς τὴν ἀφθονίαν τῶν καρπῶν. Ἀλλὰ διὰ νὰ μὴ μένη ἀκίνη-
τος ὁ ἄνθρωπος καὶ διαφθείρηται διὰ τούτου ὡς τὰ στάσι-
μα ὕδατα, ἡ πρόνοια τοῦ δημιουργοῦ ἐσυγχώρησε νὰ μετα-
βάλλωνται εἰς ἄγρια δάση οἱ ἀγροὶ, νὰ λιμνάζωσιν οἱ πο-
ταμοὶ, οἱ ὅποιοι ἔμελλον νὰ δροσίζωσι τὰς διψώσας ἀρούρας
καὶ νὰ πνέῃ ἐπάνω αὐτῶν ἀὴρ ἀχλυώδης καὶ δηλητήριος.

Ἄν ἐκρίνομεν ἀναγκαῖον τοῦ λόγου παράδειγμα, ἥρκει
νὰ ὀνομάσωμεν τὴν Σικελίαν, τὴν παλαιὰν ἀποθήκην τῆς

Ῥώμης· ἐπεὶ δὴ μόλις δύναται νὰ τὴν πιστεύσῃ ὁ φιλόσοφος περιηγητὴς ὡς τοιαύτην· ἀλλὰ τὸ ὕψὸς τινων ἀγλαοκάρπων ἐλαίων, αἱ ὁποῖαι διέμειναν ὡς ἔχνη παλαιῶς καλλιεργείας, ὠραῖαι κερατωνίαί διεσπαρμέναι μεταξὺ τῶν μύρων καὶ μεικνωμένοι τινὲς φοίνικες μαρτυροῦσιν εἰσέτι ὅτι αἱ ἔρημοι εἶχον πάλαι ποτὲ κατοίκους ἀναζητοῦντας παντοιοτρόπως τὰς ἀπολαύσεις τῆς τρυφῆς, καὶ ὁμῶς ἱκανῶς ἀνδρείους, ἐπεὶ δὴ ἐταπείνωσαν καὶ αὐτὰς τὰς Ἀθήνας. Ἡ πληθὺς ἄρα τῶν ἑορτῶν συνεργεῖ εἰς τὴν φυσικὴν, οὕτως εἰπεῖν, τῶν μεσημβρινῶν ἀνθρώπων ὀκηρίαν καὶ τὴν ἀκόλουθον αὐτῆς ἔνδειαν· συμπίπτει δὲ μάλιστα εἰς τὴν παρακμὴν τῶν λαῶν, οἱ ὁποῖοι μὲ τὰς προσωρινὰς τέρψεις καὶ τὴν ἰδέαν τῆς θρησκείας ἀντιπερισπῶσι πρὸς ὀλίγον τὸ πνεῦμά των ἀπὸ τὴν κακοδαιμονίαν τῆς πολιτικῆς τῶν καταστάσεως, καθὼς οἱ Ῥωμαῖοι ἀπὸ τούτων ὁποίους κατὰ γεται κυρίως καὶ ἡ προκειμένη ἑορτὴ, ὡς πληροφορεῖ διὰ τῶν ἑξῆς ὁ Ἡρωδιανὸς “ Νέου μὲν γὰρ ἔτους τῆς ἐπιούσης ἔμελλεν ἄρξασθαι ἡμέρας. Σέβουσι δὲ τὴν ἑορτὴν οἱ Ῥωμαῖοι Κρόνια προσαγορεύοντες τὴν τε τοῦ ἔτους καὶ τὴν ἱερομηνίαν ἄγοντες καὶ δεξιοῦνται ἀλλήλους ἐν ταύτῃ μάλιστα, νομισμάτων τε ἀντιδόσει καὶ κοινωνίᾳ τῶν γῆς καὶ θαλάσσης κτλ. ”

Πρέπει ὁμῶς νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι ἡ ἑορτὴ αὕτη ἦτο ἐκ τῶν ἀρχαιοτάτων τῆς Ῥώμης· ἐπεὶ δὴ Τίτος Τάτιος βασιλεὺς τῶν Σαβίνων, γεννεαλογουμένων ἀπὸ τὴν Λακεδαιμονα, δεχθεὶς ὡς ἀγαθὸν οἶωνόν θάλλουσι δένδρων κομμένους ἀπὸ τὸ ἄλσος τῆς Σιγρῆνας, θεᾶς τῆς ἰσχύος [παρωνομασμένης φανερώς παρὰ τὸ ἑλληνικὸν στρηνῆς] καθιέρωσε τὸ ἔθιμον τοῦτο, καὶ ἔκτοτε δὲν ἔπαυσαν οἱ Ῥωμαῖοι φιλοδωροῦμενοι μὲ φοίνικας, σύκα καὶ ἄλλους τοιοούτους γλυκεῖς καρποὺς, σύμβολον ἡδέας καὶ τερπνοῦ βίου. Ἀλλ’ ἡ ἀπλότης αὕτη δὲν ἦτο δυνατόν νὰ διατηρηθῇ, ἀφοῦ τὰ ἦθη διεφθάρησαν· ὅθεν ἀντὶ τῶν φυσικῶν προϊόντων ἐπροσφέροντο ἄργυρος καὶ χρυσὸς καὶ πολύτιμοι λίθοι καὶ διάφορα τῆς τέχνης κατασκευάσματα. Οἱ δὲ αὐτοκράτορες

κατήντησαν νὰ δέχωνται ὡς φόρον τὰ τοιαῦτα δῶρα, καὶ ἐάν ποτε ἦσαν ἀπόντες, αὐτὰ προσεκομίζοντο εἰς τὸ Καπιτώλιον ἀπὸ τοὺς συγκλητικούς, τοὺς ἵππεις καὶ τὸν λαόν. Ἐπειδὴ δὲ ἡ τοιαύτη φιλοφροσύνη ἐξηκολούθει καθ' ὅλην τὴν ἐβδομάδα ὁ Τιβέριος τὴν περιώρισεν εἰς τὴν πρώτην ἡμέραν· καὶ τότε πάντες ἐφιλοτιμοῦντο νὰ φανῶσι γενναῖοι καὶ ἐλευθέριοι, ὡς μαρτυρεῖ καὶ ὁ Τιβουλός [Ἐλεγ. Α. βιβλ. Γ.]

Martis Romani festae venēre calendas
Exorians nostris hinc fuit annua avis
Et vaga nunc certa discurrunt undique pompa
Perque vias urbis munera perque domos·
Dicite pierides quonam donatur honore
Seu mea, seu fallor, cara Neaira tamen ?

Προσφέροντες δὲ πολὺτιμα νομίσματα οἱ Ῥωμαῖοι κατὰ τοὺς αὐτοκρατορικοὺς χρόνους δὲν παρημέλουν τοὺς καρποὺς καὶ τὸ μέλι, καθὼς καὶ ἡμεῖς μὲ τὰ λιθοκύλλητα πολλάκις κοσμήματα συμβιβάζομεν καὶ διάφορα ζαχαρικά, τὴν πολυτέλειαν δηλ. μὲ τὴν γλυκύτητα, ὥστε εἰς τὴν Εὐρώπην κατ' αὐτὸν τὸν καιρὸν δαπανῶνται πλῆθος χρημάτων, καὶ δι' αὐτὰ καθὼς καὶ δι' ἄλλα διάφορα ἐμπορικὰ εἶδη ὅθεν ποτὲ οἱ πωληταὶ δὲν βλέπουνσι προσερχομένους περισσοτέρους ἀγοραστάς. Εἰς πολλὰς δὲ πόλεις τῆς Ἰταλίας, καὶ εἰς αὐτὴν ἔτι τὴν Τεργέστην οἱ κομψοὶ καὶ πέρπεροι νέοι τρέχοντες κατόπιν τῶν ἀμαξῶν, αἱ ὁποῖαι πομπεύουσι τότε εἰς τὸν κοινὸν περίπατον, ρίπτουσιν ἀφθόνως εἰς αὐτὰς τὰ γλυκέα δωρά των, ὅσάκις μάλιστα βλέπουντι ἢ φαντάζονται ἐντὸς αὐτῶν γυναῖκας, εἰς τὰς ὁποίας θέλουνσι νὰ παραστήσωσι τὴν πίστιν καὶ τὸν ἔρωτά των.

Ἡ συνήθεια τῆς ἐπετείου φιλοδωρίας ταύτης ἐπικρατεῖ καὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα, καθὼς ἄλλοι· ὅτι δὲ προῆλθεν ἀπὸ τὴν Ῥώμην μαρτυρεῖ ἡ λέξις στρήνα, ἡ ὁποία διεσώθη καὶ εἰς ἄλλους ἴσως αὐτῆς τόπους, ὀνομαστὶ δὲ εἰς τὴν νῆσον Κέω, σημαίνουσα τοῦ νέου ἔτους τὰ φιλοδωρήματα. (α)

N. A.

(α) Τὸ ἄρθρον τοῦτο σταλμένον ἀπὸ τὸν Δεκέμβριον ἰδιὰ τὴν πρώτην τοῦ ἔτους παρελείφθη κατὰ λάθος μέχρι τοῦδε.